

Rivierenland, samen voor een sterke regio

Rivierenland ¹ heeft van oudsher te maken met de invloed van het klimaat en vanaf het begin hebben we samengewerkt om hoog water en overstromingen te bestrijden. Al voor de Romeinse tijd legden we dijkes aan en zetten we moeras om in bruikbaar land. Rond 1450 was er een eerste min of meer gesloten stelsel van rivierdijken. Van de 16de tot midden van de 19de eeuw reguleerden we de rivieren steeds verder en ontstond het landschap dat we nu kennen.

Een uniek landschap met een afwisseling van de kleinschaligheid van oeverwallen tot de karakteristieke vergezichten van de komgebieden en slingerende dijken langs de rivieren en uiterwaarden. Het is een gebied met een rijke cultuurhistorie en een aantrekkelijke woon-omgeving verspreid over stedelijke en vele landelijke kernen.

We vormen een sterke economische regio met een combinatie van diverse soorten landbouw, waaronder veel hoogwaardige landbouw zoals fruitteelt, laan- boomteelt en (glas) tuinbouw. Daarnaast kenmerkt onze regio zich door aan landbouw gelieerde bedrijvigheid en logistiek en vele mogelijkheden voor recreatie.

We geven gezamenlijk uitvoering aan de regionale economische speerpunten. Daarnaast pakken we in regionaal verband ook thema's op zoals wonen, mobiliteit en de energietransitie, onder andere in het kader van

de Regiodeal die onlangs door het Rijk is gehonoreerd. Dit doen we vanuit de overtuiging dat het in samenhang benaderen van deze vraagstukken winst oplevert voor de regio als geheel: een riviereengebied waar het nu en ook in de toekomst goed wonen, werken en recreëren is.

Klimaatadaptatie, een belangrijke opgave

Ook voor klimaatadaptatie zien we een meerwaarde in het regionaal samenwerken. Niemand ontkomt namelijk aan de effecten van klimaatverandering. De effecten houden niet op bij gemeentegrenzen, ze zijn gebied overstijgend. Zowel inwoners, bedrijven als natuur en landschap hebben en krijgen te maken met de gevolgen van klimaatverandering.

Het wordt steeds natter, warmer, er zijn langere droge periodes en de zeespiegel stijgt. Het KNMI heeft scenario's opgesteld die duidelijk maken dat we ons moeten voorbereiden op extremere weersomstandigheden die kunnen leiden tot grote ruimtelijke, economische, ecologische en maatschappelijke impact.

Droogte

- Verdroging leidt binnen een aantal gemeenten al tot inklinking en zetting van de bodem, hetgeen vervolgens kan leiden tot ongelijkmatig zakken van de grond met scheurvorming in de muren, wegen en dijken tot gevolg.

- Een lange periode van droogte leidt ook tot afname van gewasopbrengst. Zeker wanneer dit samengaat met hitte en lage rivierstanden. Door hitte is de verdamping extra hoog en door lage rivierstanden zijn de grondwaterstanden extra laag. Door de extra hoge waterbehoefte van de gewassen en beperktere mogelijkheden om voldoende water te kunnen voeren kan een nog groter vochttekort ontstaan.
- Rivierenland heeft een belangrijke taak bij het doorvoeren van zoet water voor de drinkwaterwinning. Bij teveel droogte komt deze functie in gevaar omdat er te weinig zoet water voorradig is en lage waterstanden van invloed zijn op de waterkwaliteit.
- Bij lage rivierstanden kan het voorkomen dat het waterpeil van de rivier daalt tot een niveau waarbij inlaten van water niet langer mogelijk is voor een gebied, hetgeen tot watertekorten en schades kan leiden. Ook leveren lagere rivierstanden beperkingen op voor de scheepvaart.
- Tijdens het groeiseizoen ontstaat er een spannings- veld tussen doorvoer van water ter voorkoming van verzilting bij het kustgebied en de groeiende watervraag van de land- en tuinbouw om oogstschade te voorkomen.
- Ecosystemen passen zich aan; vooral vegetatiesoorten die droogte-resistent zijn zullen blijven groeien. Droogte heeft een negatieve invloed op biodiversiteit en leidt tot verandering van het van oudsher natte (historisch) landschap.
- Droogte en verminderde watertoevoer in combinatie met hitte leidt tot een verslechtering van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Hierdoor neemt voor die wateren de kwetsbaarheid voor blauwalg en botulisme toe, juist in tijden dat er behoefte is aan verkoeling en recreatief zwemmen.
- Bij een langere periode van droogte, droogt de grond verder uit, in combinatie met meer zon en hogere temperaturen, neemt de kans op natuurbranden verder toe.
- Door lage waterstanden van de rivieren dalen de grondwaterstanden en ontstaat wegzijging, omdat water ondergronds naar de rivier toe stroomt (met name op de hogere en lichtere gronden). Door lagere grondwaterstanden komen gewassen minder makkelijk bij het grondwater, waardoor deze een watertekort kunnen krijgen.

Ook is het lastiger om opper- vlaktewater aan te voeren en vast te houden, omdat dit water wegzijgt.

Inklinking / zetting van de bodem

- Verdroging leidt binnen een aantal gemeenten al tot inklinking en zetting van de bodem, hetgeen vervolgens kan leiden tot scheurvorming in de muren van woningen en gebouwen. Vanaf de zomer van 2018 tot nu heeft gemeente Lingewaard al meer dan 100 meldingen ontvangen van scheurvorming in panden.

Regionale Droogte Overleggen

- In Regionale Droogte Overleggen (RDO's) delen waterschappen, regionale onderdelen van Rijkswaterstaat en provincies tijdens (dreigende) watertekorten informatie en stemmen maatregelen en bijbehorende communicatie met elkaar af. Tijdens de droogte van 2018 kwamen inlaten droog te liggen en zijn via RDO's oplossingen voor de onstane problemen gezocht. Eén van de oplossingen was een beregeningsverbod voor overdag, om verdamping te voorkomen.

Blauwalg

- In 2018 en 2019 werd in recreatieplassen blauwalg geconstateerd waardoor er niet gezwommen kon worden.